

Raadsvoorstel

Raadsnummer:	2026-005	Zaaknummer:	2025036
Onderwerp:	Initiatiefvoorstel Herdenkingsbomen: Bomen om bij stil te staan		
Korte inhoud:	Met dit initiatiefvoorstel wordt mogelijk gemaakt dat inwoners een ingrijpende of betekenisvolle gebeurtenis kunnen herdenken in de vorm van een herdenkingsboom. Met een bescheiden bordje wordt de boom gemarkeerd zodat de onzichtbare herinnering zichtbaar wordt gemaakt. Het kan om een nieuwe boom gaan, of om een bordje bij een bestaande boom. We zien dit voorstel als een eerste stap richting een mogelijk herdenkingsbos in de toekomst.		

Datum initiatiefvoorstel: 6 januari 2026	Portefeuillehouder:	Wethouder C.J. Windhouwer
---	----------------------------	------------------------------

Voorstel

1. In te stemmen met het realiseren van het concept 'herdenkingsbomen', zoals beschreven in dit raadsvoorstel en in bijlage 1 'Initiatiefvoorstel herdenkingsbomen'.
2. Het college opdracht te geven dit plan waar nodig verder uit te werken en tot uitvoering te brengen.
3. Dit plan een jaar na aanwijzing van de eerste herdenkingsboom te evalueren, het beleid zo nodig bij te stellen en na drie jaar opnieuw te evalueren.
4. De wens uit te spreken om op termijn een herdenkingsbos of vergelijkbare voorziening te realiseren in de gemeente Nijkerk en het college te verzoeken de mogelijkheden daartoe nader te onderzoeken in een daarvoor geschikt gebiedsontwikkelingsproces of beleidsproces.

Inleiding

We staan als samenleving steeds vaker stil bij de waarde van herdenken. Niet alleen bij officiële momenten, maar ook in het dagelijks leven. Inwoners zoeken plekken waar ze op hun eigen manier stil kunnen staan bij het verlies van een dierbare, of bij ingrijpende gebeurtenissen die impact hebben gehad op hun leven, maar ook bij een bijzondere mijlpaal zoals een geboorte of betekenisvolle ervaring. Wat wij voorstellen, is niet groot of groots in uitvoering, maar groots in betekenis.

Een herdenkingsplek. Een boom, een paaltje, een naam.

In het park, in de wijk, in het groen.

Een plek waar mensen tot rust kunnen komen.

Een plek die uitnodigt tot herinnering, tot wandelen, tot een gesprek.

Een plek die letterlijk ruimte maakt voor verlies en verbinding.

Steeds meer gemeenten introduceren herdenkingsbossen. Groene, serene plekken waar inwoners herinneringen kunnen koesteren. Voorbeelden uit Leeuwarden tonen aan dat een herdenkingsbos een geliefde publieke ruimte kan zijn. Ook Zoetermeer heeft met GeuzeGroen een succesvol adoptie- en vrijwilligersmodel opgezet.

Met dit initiatiefvoorstel stellen wij voor in de gemeente Nijkerk iets vergelijkbaars te starten en praktisch en klein te beginnen: herdenkingsbomen. In het kort is het idee dat inwoners een bordje met passende tekst bij een bestaande boom of nieuw te planten boom in de openbare ruimte kunnen plaatsen, waarmee zij de boom voor zichzelf en anderen als herinneringsplaats markeren. Op langere termijn denken wij dat een herdenkingsbos, -park of -laan voor de inwoners van de gemeente Nijkerk waardevol kan zijn. Dit willen we verder onderzoeken.

In de bijlage bij dit voorstel is in hoofdlijnen beschreven hoe wij dit idee voor ons zien. We beseffen dat dit nog verdere uitwerking behoeft, maar willen met dit voorstel eerst horen hoe hier door de gemeenteraad over gedacht wordt, voordat het plan verder wordt uitgewerkt.

Beoogd effect

Met dit voorstel willen bereiken dat in elke kern – Nijkerk, Hoevelaken en Nijkerkerveen – één of meerdere plekken beschikbaar zijn waar inwoners van een boom een herdenkingsboom kunnen maken in de openbare ruimte.

Argumenten

1.1 Herdenkingsbomen zijn betekenisvol op meerdere vlakken

Bomen hebben ecologische waarde en worden door klimaatverandering steeds belangrijker door de CO2 die ze binden en schaduw die ze geven. Bekend is dat groen in (woon)omgevingen zeer gewaardeerd wordt door inwoners. Elke extra boom is op zichzelf dus al waardevol. Een herdenkingsboom krijgt nog eens extra waarde en betekenis. In het bijzonder voor de persoon die de boom als herdenkingsplan 'adopteert'. Naast die individuele waarde zien we ook een bredere maatschappelijke waarde: het zichtbaar maken van persoonlijk verlies of ingrijpende gebeurtenis op openbare plekken werkt verbindend. Het nodigt uit voor een wandeling of gesprek.

1.2 Herdenkingsbomen dragen bij aan meerdere gemeentelijke beleidsdoelen

Dit plan draagt bij aan meerdere beleidsdoelen van de gemeente Nijkerk. Zo draagt het bij aan vergroeningsduurzaamheids- en sociale doelen zoals beschreven in de Routekaart Klimaatneutraal Nijkerk, de kadernotitie Sociaal Domein, en het gemeentelijk groenbeleid. Zo stimuleert dit initiatief bijvoorbeeld ontmoetingen in de openbare ruimte: een herdenkingsboom kan aanleiding zijn voor een gesprek tussen inwoners die elkaar anders niet gesproken hadden.

1.3 Herdenkingsbomen vormen een aanvulling op herdenkingsplaatsen zoals begraafplaatsen

Begraafplaatsen en monumenten zijn op dit moment de openbare plaatsen waar (letterlijk) ruimte is voor herdenking. Herdenkingsbomen vormen hier een aanvulling op, waardoor ook ruimte kan worden geboden aan de herdenking van andere ingrijpende gebeurtenissen dan het overlijden van dierbaren.

1.4 Beginnen met bestaande bomen, plekken voor nieuwe bomen meenemen bij planvorming nieuwe plannen

We zien zowel mogelijkheden om bestaande bomen als herdenkingsboom aan te wijzen als om nieuwe bomen aan te planten. Bijvoorbeeld op een locatie waar al bomen/bos gerealiseerd wordt of als extra bomen in een nieuwe woonwijk.

Het voorstel is te beginnen met bestaande bomen, omdat hiermee direct kan worden gestart. In de bijlage is d.m.v. een quickscan in beeld gebracht welke locaties met bestaande bomen potentieel geschikt zijn. In het proces hierna moet nog worden beoordeeld welke drie locaties (in elke kern minimaal één locatie) het meest geschikt zijn om mee te starten. We stellen voor bij planvorming voor nieuwe plannen plekken voor herdenkingsbomen mee te nemen.

1.5 Door een (beperkt) aantal voorwaarden te stellen vinden we evenwicht tussen ruimte voor persoonlijk herdenken en het gebruik van de openbare ruimte door anderen

Een plek aanwijzen voor (persoonlijke) herdenking kan op gespannen voet staan met het gebruik van de openbare ruimte door anderen. De openbare ruimte is immers voor iedereen. En niet elke plek is geschikt om persoonlijk verlies of bijzondere gebeurtenissen te herdenken. In de bijlage doen we een voorstel voor de voorwaarden die we willen stellen om dit goed met elkaar samen te laten gaan. De belangrijkste zijn:

Voorwaarden voor locatiekeuze

De gemeente selecteert de plekken/bomen die beschikbaar zijn. Inwoners kunnen suggesties voor andere plekken of bomen doen. De gemeente weegt af of dit – met het oog op andere belangen – geschikte plekken zijn. Daarbij kijken we in ieder geval naar de volgende aspecten:

- Niet in de buurt van een speelgelegenheid of hondenuitlaatplek
- Op voldoende afstand van woningen (minimaal 5m afstand)
- Voorkeur voor bomen gesitueerd op een grasveld (i.v.m. toegankelijkheid)
- Geen monumentale bomen of onderdeel van monumentaal ensemble
- De locatie is sociaal- en verkeersveilig

Voorwaarden bij een herdenkingsboom

- De aanwijzing van een herdenkingsboom is tijdelijk. De boom wordt in beginsel voor 10 jaar als herdenkingsboom aangewezen, met mogelijkheid tot verlenging met steeds 10 jaar. Dit doen we omdat het denkbaar is dat een boom moet verdwijnen, bijvoorbeeld door ziekte of bij een herstructurering van de openbare ruimte.
- Er is ruimte voor plaatsing van een bordje bij de boom
- De bordjes hebben een uniforme uitstraling
- De tekst op het bordje wordt door inwoners aangedragen. De tekst moet passend zijn voor plaatsing in de openbare ruimte
- Eigendom, beheer en onderhoud van boom en bordje blijft bij de gemeente
- Er worden geen bloemen of andere voorwerpen bij de boom gelegd
- Er mag geen as worden uitgestrooid

Met deze voorwaarden zorgen we dat de openbare ruimte een prettige plek voor iedereen blijft.

2.1 Verdere uitwerking van het plan is nodig

Het plan voor herdenkingsbomen is uitgewerkt tot een niveau waarop de gemeenteraad zich een beeld kan vormen van het plan en de randvoorwaarden waarmee het tot uitvoering kan worden gebracht. Het plan is nog niet verder uitgewerkt omdat het daarmee onbedoeld een effectieve uitvoering in de weg kan staan. Wij vragen het college het plan waar nodig verder uit te werken en tot uitvoering te brengen.

3.1 Evaluatie na één jaar en na drie jaar: plan bijstellen indien nodig

We zien in het algemeen – en ook in de gemeente Nijkerk – een toenemende behoefte aan andere vormen om te herdenken. Hoeveel gebruik er daadwerkelijk gemaakt wordt van herdenken met een herdenkingsboom valt moeilijk in te schatten. Om die reden stellen we voor relatief snel – één jaar na aanwijzing van de eerste boom – te evalueren en zo nodig bij te stellen. Na drie jaar lijkt het ons opnieuw raadzaam te evalueren.

4.1 Herdenkingsbomen als eerste stap naar een herdenkingsbos, -park of -laan?

Wij zien dit voorstel voor herdenkingsbomen als een eerste stap. Een stap waarmee op een laagdrempelige manier een alternatieve vorm van herdenken wordt geboden. Hierdoor krijgen we in beeld welke behoefte er in onze samenleving is aan deze vorm van herdenken en doen we ervaring op met persoonlijke herdenkingsplekken in de openbare ruimte. Als er voldoende belangstelling is dan zien we een herdenkingsbos/park of herdenkingslaan als een volgende stap. We beseffen dat dit een complexere vraag is, die onder andere om een geschikte locatie vraagt. Wij vragen het college daarom om deze mogelijkheid nader te onderzoeken, bijvoorbeeld als onderdeel van een gebiedsontwikkeling waarin dit inpasbaar zou zijn of wellicht als onderdeel van het in 2026 te actualiseren beheer- en beleidsplan voor gemeentelijke begraafplaatsen.

Kanttekeningen

1.1. Meer of minder belangstelling voor herdenkingsbomen dan vooraf ingeschat

Het is denkbaar dat de behoefte in de praktijk kleiner blijkt dan we nu denken. Door klein te beginnen is dit risico beperkt. Doordat we voor een 'boom voor boom' principe kiezen worden geen grote voorinvesteringen gedaan, wat bijvoorbeeld bij een herdenkingsbos wel nodig zou zijn. Als de behoefte groot blijkt te zijn, dan is dat een extra reden om de haalbaarheid van een herdenkingsbos of vergelijkbare voorziening verder te onderzoeken (zie beslispunt 4).

1.2 Mogelijkheid om zelf plekken voor te stellen kan tot verschil van mening leiden

In dit voorstel is aangegeven dat we als gemeente zelf een aantal plekken aanwijzen, maar dat we ook open staan voor het aandragen van andere plekken of bomen door inwoners. Er kan verschil van mening ontstaan over de geschiktheid van een plek of boom tussen inwoner en gemeente of tussen een inwoner en omwonenden van de plek. Als de voorgedragen plek een bijzondere emotionele waarde heeft, dan kan dit een moeilijk gesprek zijn. Ondanks dat willen wij deze mogelijkheid openhouden omdat anders potentieel geschikte plekken wellicht buiten beeld blijven.

Financiën

Bijdragen inwoners

De eigen bijdrage per herdenkingsboom bedraagt € 200,-. Daarnaast zijn de kosten voor de inscriptie voor rekening van de inwoner. Hiermee zijn de kosten voor het bordje gedekt. De organisatorische kosten blijven hiermee voor rekening van de gemeente.

Eenmalige (implementatie)kosten

Zoals gezegd vereist dit plan nog verdere uitwerking. Zo moeten bijvoorbeeld de eerste locaties voor herdenkingsbomen nog definitief worden bepaald. En moet nagedacht worden over communicatie over het plan en de registratie van de bomen moet worden georganiseerd. De implementatiekosten bestaan uit ambtelijke uren. We schatten in dat het verder uitwerken van het plan zodat het kan worden uitgevoerd ca 100 uur kost.

Structurele kosten

De (eventuele) aanschaf van bomen en het aanplanten is gedekt uit bestaand (groen) budget. Na implementatie bestaan de structurele kosten ook uit ambtelijke uren. Dat bestaat uit overleg met inwoners over de locatie en de tekst op het bordje en plaatsen/planten van bordje/boom. We schatten dit op 6 tot 10 uur per boom. Wat bij 10 bomen per jaar op 60 tot 100 uur per jaar neerkomt.

Dekkingsvoorstel incidentele en structurele kosten/uren

Het voorstel is om deze kosten (uren) te dekken uit het huidige P-budget Groen. We gaan er vanuit dat – gelet op het relatief beperkt aantal benodigde uren – dit opgevangen kan worden binnen de bestaande bezetting. Mocht dit plan niet binnen de bestaande bezetting of formatie uitgevoerd kunnen worden dan vragen we het college dat aan te geven.

Bij de evaluatie na een jaar wordt ook meegenomen of de werkelijke tijdsbesteding overeenkomt met deze inschatting.

Communicatie

Participatie

Tot dit moment in het proces is slechts globaal in beeld gebracht welke delen van de openbare ruimte zich lenen voor herdenkingsbomen (bestaande bomen). Uit die inventarisatie blijkt dat ruim voldoende geschikte plekken voorhanden zijn. Als u conform dit voorstel besluit dan worden in het proces hierna de eerste plekken aangewezen. Voordat dit gebeurt wordt op een passende wijze, conform ons participatiebeleid, met de omgeving van die plekken overlegd.

Wensen en bedenkingen college

Het college van B&W is in de gelegenheid gesteld in de vorm van wensen en bedenkingen¹ een reactie te geven op dit initiatiefvoorstel. Het college heeft hier **wel/geen** gebruik van gemaakt. **De reactie van het college is bij dit voorstel gevoegd.** Eventuele aanpassingen naar aanleiding van deze reactie worden in dit voorstel opgenomen.

Communicatie

Dit plan kan alleen slagen als inwoners bekend zijn met de mogelijkheid om een herdenkingsboom te adopteren. Wij vragen het college bij de uitvoering op een gepaste wijze te communiceren over deze mogelijkheid.

Vervolg

Na besluitvorming ziet het vervolg er als volgt uit:

1. Het college werkt dit plan waar nodig verder uit.
2. Het streven is in het tweede kwartaal van 2026 te starten met de uitvoering, door communicatie over de mogelijkheid van herdenkingsbomen te starten.
3. In het vierde kwartaal van 2026 kunnen de eerste bomen en bordjes worden geplant en geplaatst (ook i.v.m. het plantseizoen voor bomen).
4. We stellen voor om een jaar na aanwijzing van de eerste bomen te evalueren en zo nodig het plan bij te stellen en dat na drie jaar opnieuw te doen.

Bijlagen

1. Initiatiefvoorstel herdenkingsbomen

De fractie van Lijst Bezembinder,

Dyana Bezembinder-Feiken

¹ Conform artikel 65 van het Reglement van orde van de gemeenteraad van Nijkerk
2025036

RAADSBESLUIT

Nummer: 2026-005

De raad van de gemeente Nijkerk;

gelezen het initiatiefvoorstel van 6 januari 2026;

gelet op artikel 65 van het Reglement van orde van de gemeenteraad van Nijkerk

b e s l u i t :

1. In te stemmen met het realiseren van het concept 'herdenkingsbomen', zoals beschreven in dit raadsvoorstel en in bijlage 1 'Initiatiefvoorstel herdenkingsbomen'.
2. Het college opdracht te geven dit plan waar nodig verder uit te werken en tot uitvoering te brengen.
3. Dit plan een jaar na aanwijzing van de eerste herdenkingsboom te evalueren, het beleid zo nodig bij te stellen en na drie jaar opnieuw te evalueren.
4. De wens uit te spreken om op termijn een herdenkingsbos of vergelijkbare voorziening te realiseren in de gemeente Nijkerk en het college te verzoeken de mogelijkheden daartoe nader te onderzoeken in een daarvoor geschikt gebiedsontwikkelingsproces of beleidsproces.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Nijkerk d.d. 26 februari 2026,

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw A.G. Verhoef-Franken

mevrouw T.T.E. de Jonge-Ruitenbeek